

טמוני קבר האחים בבית הקברות במיג'נה (Miedźna) קורבנות צעדות המוות מאושוויץ

כבוד לזכרם

מחקר וכתובה - גיל פארן¹

יולי 2013

"מארבע רוחות באי הרוח, ופחי פֶּהְרוּגִים הָאֵלָה, וְיָחִיו"

(יחזקאל ל"ז, ט')

טמוני בית הקברות במיג'נה (Miedźna)

מבוא

ב-15 ביולי 2012 לקחתי חלק בטכס חשיפת מצבה חדשה בבית הקברות בבז'שצ'ה (Brzeszcze), מעל קבר אחים לקורבנות צעדת המוות. הטכס היה שיאו של מחקר אותו ערכתי ובסיומו הונחה מצבה חדשה על הקבר; מצבה המתארת את רצח הקורבנות ומנציחה את שמות אלה, שהפכו "מקורבנות אלמונים" לאנשים עם זהות ולעיתים גם עם פנים.

ידידי יקי גנץ, המוביל מזה מספר שנים פרויקט הנצחה באתרים לאורך תוואי צעדות המוות, רתם להנצחה בבז'שצ'ה את חברת "בזק". חברת "בזק" נרתמה לפרויקט הנצחה נוסף וכך יצא לדרך המחקר אודות הרצח והמידע על קורבנות צעדת המוות שנקברו בכפר מיג'נה (Miedźna).

המחקר בדבר זהות הקורבנות מבוסס על מברק גרמני ובו פירוט 25 מספרי אסיר ממחנות אושוויץ. מהמחקר עולה כי מרבית הקורבנות באתר הם יהודים מכל רחבי אירופה.

ביולי 2013 התקיים במקום טקס לחשיפת מצבה חדשה מעל קבר האחים. בטקס המרגש, בו השתתפו רבים מתושבי המקום ומספר משלחות מישראל, נישאו דברי תפילה והספד, סופר גורלם של הקורבנות שנקברו במקום והוזכרו ששת הקורבנות שאת שמם ניתן היה לזהות במחקר. על המצבה החדשה נחרט מידע אותו ניתן לאפיין לגבי זהותם של חלק מהקורבנות- שמם ודתם.

היכולת לסייע בהנצחת קורבנות תקופה אפילה זו בתולדות האנושות מובילה ותוביל אותי לנסות ולהשתלב בפרויקטים דומים בעתיד ולהוביל לאותם אתרי הנצחה משלחות שיכבדו את זכר הקורבנות.

רקע

צעדות המוות מאושוויץ

בסוף דצמבר 1944 ניתנה הוראה לפנות משלזיה עילית את כל שבויי המלחמה, את עובדי הכפייה ואת אסירי מחנות הריכוז ולהעבירם לגרמניה, למקומות בהם ניתן להמשיך לנצלם לצרכי עבודה. למרות ההוראה לא נעשו כל הכנות מעשיות לפינוי אסירי אושוויץ.

ב-12 בינואר 1945 החלה מתקפת החורף של הצבא האדום. בתוך כשבועיים שחררו הסובייטים את רוב שטחה הדרום-מערבי של שלזיה. בעקבות המתקפה, הנחה הימלר, ראש הגסטאפו, כי אין להשאיר במחנות שבאזור אפילו אסיר בריא אחד.² באף אחת מההוראות בכתב או בעל פה לא נרמז, כי יש לחסל את האסירים המפונים. להיפך, הודגשה חיוניותם למאמץ המלחמתי הגרמני והצורך להביאם שלמים למחנות העבודה השונים.

ערב הפינוי היה מספר האסירים במחנות אושוויץ כ-67 אלף. 32 אלף באושוויץ ובבירקנאו, מחציתם גברים (מתוכם כ-72% היו יהודים) ועוד כ-35 אלף במחנות המשנה של אושוויץ III. ב-18 בינואר 1945 החל פינויים של כ-56 אלף מהאסירים. כ-2,200 אסירים, ממספר מחנות משנה, פונו ברכבות ישירות למחנות ברייך. כ-8 אלפים אסירים נשארו במחנה הראשי ובבירקנאו ועוד כ-500 בכמה מחנות משנה. אלה היו בעיקר חולים, שלא היו מסוגלים לצאת למסע הפינוי, רובם במצב של גסיסה.³

אחד ממפקדי הטורים המפונים סיפר כי ב-17 בינואר קיבלו השומרים הוראה מריכרד בר, מפקדו האחרון של מחנה אושוויץ, לירות בכל אסיר שינסה להימלט מהשיירה או יתחיל להשתרך מאחורי טור המפונים.⁴

התנאים ששררו בדרך היו קשים מנשוא. אותם אסירים מעטים, שזכו למזון (לחם וקופסאות השימורים) לפני עזיבת המחנה, סיימו לאכול אותו עוד לפני שהחל הפינוי הרגלי. בימים שעשו בדרכים לא קיבלו עוד מזון, וכך נוסף הרעב המתמיד והמציק לפחד מפני חיסולם בדרכים וקשיי ההליכה המואצת במזג האוויר הגרוע.⁵

יחזק מנדל בורנשטיין מתאר את פינוי המחנה: **"יום אחד בחורף הקר והמושלג של ינואר 1945 אספו אלפים מאיתנו והובילו אותנו אל מחוץ למחנה בלי שום הסבר. יצאנו אל המרחב הפתוח תחת המשמר הנאצי וצעדנו דרך היערות והשדות. המראה שלנו היה עלוב ומדכא. היינו גופות יגעות וחלושות בעלות פנים חלולות ונפחדות, היינו לבושים סחבות שבקושי כיסו את גופינו הכחושים, רועדים מקור בטמפרטורה של מינוס עשרים מעלות. רגלינו הנפוחות פוסעות בתוך קבקי עץ שלא רק שלא חיממו את רגלינו, אלא היו עוד מקור לסבל בגלל צורתם שגרמה לנו לשלפוחיות ולפצעים בכפות הרגלים. לא קיבלנו אוכל ושתיה. לא יכולנו לשאת את האכזריות הזאת שהייתה מעבר לכוח הסבל שלנו. רבים מתו מתשישות, אחרים מתו ברירות של הנאצים חסרי הרחמים. כל מי שהאט, עצר או לא היה יכול להמשיך - נורה מיד. דם הנרצחים הכתים את השביל הלבן שצעדנו עליו".**⁶

מהרגע שיצאו האסירים את שערי המחנה והחלו את דרכם, הם יצרו עומס נוסף על הדרכים העמוסות בשיירות רבות של חיילים ואזרחים נסוגים.⁷ בכך הפכו אסירי אושוויץ מנכס כלכלי למטרד ביטחוני מסוכן. לאנשים בלויי הסחבות נשאר מעט מקום בדרכי הנסיגה ולא הייתה שום מניעה או עכבה לחסלם ללא רחמים. משעה שהחלו טורי האסירים לצעוד הפך הפינוי למהלך של רצח בלתי פוסק. וכך באנדרלמוסיה הגדולה נוצרו התנאים שהפכו את הפינוי לצעדות מוות.⁸ במהלך פינוי המחנה נהרגו בצעדות המוות אלפי אנשים (מחקר שנערך במוזיאון אושוויץ נוקב במספר של לפחות 9 אלפים אנשים).⁹ כמעט בכל כפר, לאורך תוואי הצעדה, נאספו גופות הקורבנות ונקברו בקברי אחים בהוראת הגרמנים. לאחר המלחמה הוצאו קורבנות הצעדה במספר כפרים והובאו לקבורה בקבר אחים אזורי.

כ-25 אלף מאסירי בירקנאו ואושוויץ הוצעדו, דרך הכפר מיגינה (Miedźna), לוודיסלאבה סלסקי (Wodzisław Śląski), שם הועלו על רכבות.¹⁰

2 פרופ' דניאל בלטמן, "צעדות המוות, 1944-1945", עמ' 120.

3 שם, עמ' 122.

4 שם, עמ' 124-125.

5 שם, עמ' 129.

6 יחזק מנדל בורנשטיין, B-94 כל עוד רוחי בי. עמ' 130-131.

7 בלטמן, עמ' 127.

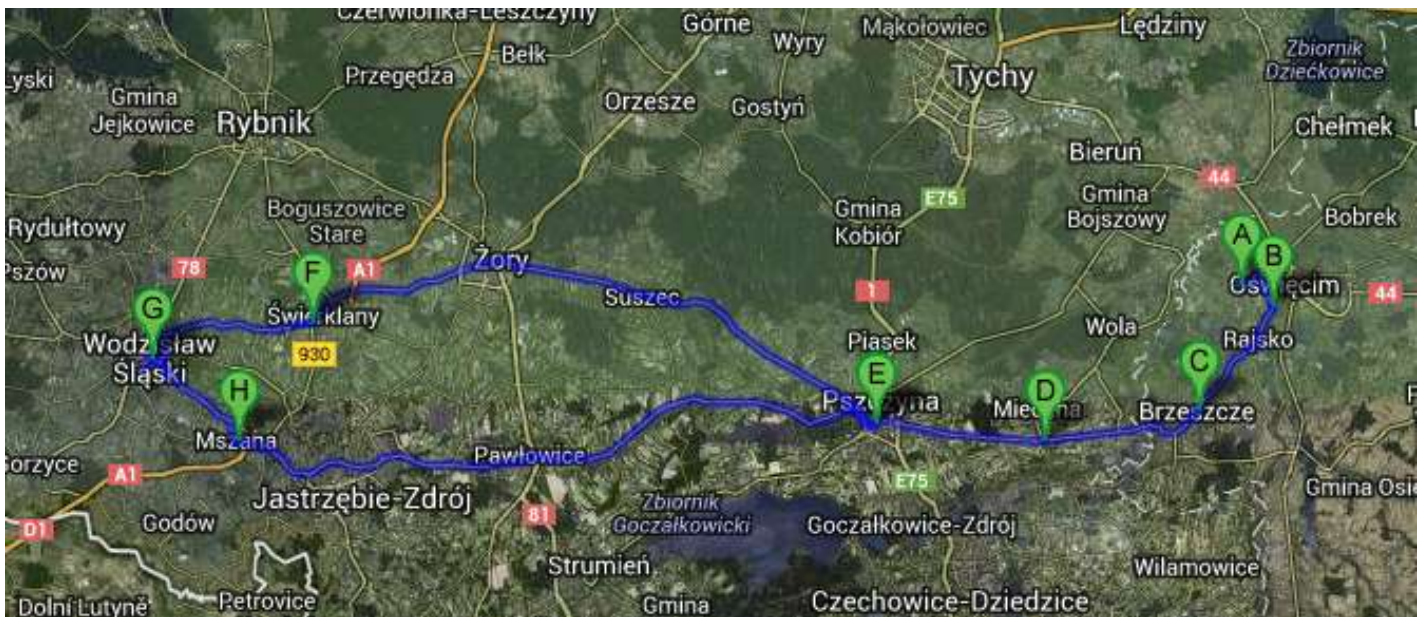
8 שם, עמ' 128-129.

9 http://en.auschwitz.org.pl/m/index.php?option=com_content&task=view&id=29&Itemid=8

10 <http://www.trasapamieci.brzeszcze.pl/home/memorials-and-plaque>

מסלולי צעדות המוות מאושוויץ ומבירקנאו. מרבית אסירי אושוויץ I ובירקנאו פונו ל-Wodzisław Śląski.

מסלול טורי האסירים שיצאו מבירקנאו (נקודה A) ומאושוויץ (נקודה B), ב-18 בינואר 1945, ועד וודיסלאבה סלסקי (Wodzisław Śląski, נקודה G). חלק מהטורים הלך במסלול צפוני וחלקם במסלול דרומי, כאשר הפיצול בעיירה Pszczyna (נקודה E). אורך הדרך כ-63 ק"מ. הישוב Miedźna מסומן ב-D.

גופות אסירים יהודים אותרו וזוהו גם בקברי אחים בשוויקלנה דולני (נקודה F, Swierklany Dolne). באפריל 2010 הונחה במקום מצבה חדשה; במשאנה (נקודה H, Mszana). ב-2011 הונחה במקום מצבה חדשה ובבז'שצ'ה (נקודה C, Brzeszcze). ב-2012 הונחה במקום מצבה חדשה. גם בקשאוז'ניצ'ה (Książenice), במסלול צעדות המוות הצפוני אותרו והונצחו, בשנת 2008, קורבנות צעדות המוות.

קבר האחים במיג'נה (Miedźna)

בכפר מיג'נה (Miedźna), השוכן כ-15 ק"מ דרומית-מערבית למחנה אושוויץ I, בבית הקברות המקומי, המצוי כקילומטר צפונית לכביש בזש'צה (Brzeszcze) - פששינה (Pszczyna), בקרבת כנסיית עץ גדולה ועתיקת היום, מצוי קבר אחים לקורבנות צעדות המוות שנרצחו בעת פינוי מחנות אושוויץ. טמונים בו 42 קורבנות הצעדה מאושוויץ לוודיסלבה סלסקי (Wodzisław Śląski).

קבר האחים במיג'נה הוא השלישי בקברי האחים במסלולה הדרומי של צעדת המוות. בבזש'צה (Brzeszcze) נטמנו 18 קורבנות צעדת המוות וביוישובי'צה (Jawiszowice) נטמנו 3 קורבנות צעדות המוות.

על שהתרחש בצעדת המוות באזור מיג'נה נמסרו מספר עדויות. Wanda Blachowska-Tarasiewicz מנובי טארג, סיפרה: "מלווים באנשי ס"ס, עמוסים בתרמילים כבדים צעדנו בקצב מהיר לכיוון Pszczyna. אנשי הס"ס ירו בדרך לעבר אלה שכבר נחלשו, ולא יכלו ללכת. הרוח והכפור בינואר נתנו את אותותיהם. החלשים החלו בהדרגה לרוקן את התרמילים. זרקו שמיכות, לבנים, בגדים או נעלים כדי להקל מעט. בשעה 2 בבוקר הורו להפסיק לצעוד. נתנו לנו ללילה רפת ואורווה שהיו מלאות וגדושות באנשים. לא היה קש. הדלתות היו פתוחות. קפאנו שם אפילו יותר, ובמקום לנוח העייפות שלנו התעצמה. המגפיים היו רטובים לחלוטין והרגליים שחו בנעליים. ב-8 בבוקר הצעדה נמשכה בלי ארוחת בוקר. הכפור היה חזק מאוד. רצינו לשיר קצת כדי לעודד את רוחם של החלשים והזקנים. למרבה הצער, הירי של הס"ס גבר על שירתנו. נתקלנו ביתר תכיפות בגופות במצבים שונים, בעיקר עם גולגולות שבורות, שוכבות בצד הכביש. השארנו מאחרינו הרבה גם מהקבוצה שלנו" (יולי 1945)¹¹.

Oswald Gruszczyk מתאר את המעבר שלו באזור: "אנחנו הולכים על הכביש המושלג. על הכביש נפלו כפכפים, ספלים ושמיכות. לפנינו צעדה חבורת נשים מבירקנאו. לאחר ההליכה של כמה מאות מטרים ראינו, במרווחים של כמה מטרים, שוכבות בתעלה גופות מדממות של נשים" (1965)¹².

Josef Cieply מ-Mysłowice סיפר: "בין הישובים מיג'נה וצ'ליקוויצ'ה ראיתי את המספר הגבוה ביותר של גופות אסירים שהוצאו להורג. היו אלו גופות של אלה שצעדו לפנינו. הגופות היו פזורות על הכביש, והיינו צריכים לעקוף אותן. אני זוכר שקאפו גרמני, ניסה להזיז גופה ששכבה בצד הכביש וגרמה לעיכוב. כל תוכן הגולגולת היה שפוך על הכביש, ככל הנראה פוצץ לחלקים על ידי ירייה. הייתה זו תצוגה כה מבעיתה, שהקאפו ויתר והשאיר את הגופה במצבה הקודם" (1976)¹³.

¹¹ Marsz Śmierci. P-35

¹² Marsz Śmierci. P-32

¹³ Marsz Śmierci. P-35

הקורבנות

הקורבנות, שיצאו לדרכם ב-18 בינואר 1945, נהרגו באותו יום (או לכל המאוחר למחרת) ונאספו, על ידי תושבים מקומיים, מהכביש ומהיער שבין גורה (Góra) לציוויקליצה (Ciwiklice), בהוראת הגרמנים ותחת השגחתם הצמודה. ב-19 בינואר נקברו בבית הקברות, הסמוך לכנסייה המקומית, 39 קורבנות¹⁴. 3 קורבנות הובאו לקבורה במקום מאוחר יותר. בהתאם לכללים שהיו בתוקף בעת הכיבוש, נקברו האסירים במקום מבודד בבית הקברות, ליד גדר בית הקברות או הרחק מהקברים האחרים.

אחד מהתושבים העיד כיצד היה מעורב באיסוף הגופות לבקשתו של קצין משטרה מקומי- "אחרי שהגעתי לתחנת המשטרה חיכו שתי עגלות. עגלה אחת נסעה לכיוון גורה. הם אספו אסירים שנרצחו בדרכם מהגשר לצומת מיג'נה. העגלה השנייה אספה גופות מהיער לצומת מיג'נה. יחד נאספו בשתי העגלות 42 קורבנות שלאחר מכן נקברו בקבר אחים בבית העלמין"¹⁵.

לדברי עדי ראיה חלק מהקורבנות נורו על ידי גרמני בשם Sauer כשגילו סימני חיים במהלך הקבורה. Augustyn Adamczyk מעידה שאחת האסירות, שנותרה בחיים כשהובלה לקבורה, נחנקה למות תחת הגופות¹⁶. אחת משלושת הקורבנות, שנקברו לאחר ה-19 בינואר 1945, הייתה נערה שנורתה ונפטרה מפציעה. על איסוף הגופות וגורלה מעיד תושב מקומי אחר- "יחד עם כמה גברים אחרים אספנו את הגופות והם נקברו בקבר אחים... בזיכרוני, נחרטה במיוחד תמונת האסירים שנמצאו ירויים ביער. אסירה אחת שרדה את שני הימים הקרים, אחרי שהיא זחלה אל תוך היער, אולם היא מתה במהלך ניסיונות החיאה. היא נקברה עם הקורבנות האחרים"¹⁷.

בקבר טמונים 42 קורבנות, 26 נשים ו-16 גברים¹⁸, חלקם נערות ונערים צעירים. בעדויות מתוארים מותם של נער בן 13 ונערה בת 15. ניתוח מספרי האסיר מעיד על נער נוסף בן 16.

¹⁴ 'Marsz Śmierci. P-34

¹⁵ <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/26421,miedzna-miejsce-pamieci-marszu-smierci---%E2%80%99Eniech-im-polska-ziemia-lekka-bedzie%E2%80%99D-.html>

¹⁶ 'Marsz Śmierci. P-34

¹⁷ <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/26421,miedzna-miejsce-pamieci-marszu-smierci---%E2%80%99Eniech-im-polska-ziemia-lekka-bedzie%E2%80%99D-.html>

¹⁸ <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/26421,miedzna-miejsce-pamieci-marszu-smierci---%E2%80%99Eniech-im-polska-ziemia-lekka-bedzie%E2%80%99D-.html>

ב-19 בינואר 1945 דיווח מפקד תחנת המשטרה הגרמנית במיג'נה, על מציאת 39 גופות אסירי מחנה הריכוז אושוויץ. המברק מציין כי מדובר ב-10 גברים ו-29 נשים. במסמך מופיעים 25 מספרי אסיר, אותם ניתן היה לזהות, בעוד שיתר הקורבנות היו ללא כל פרט מזהה.

Gend.-Posten Miedzna
Kreis Pless
Reg.-Bez. Kattowik
Tgb. No. 11/45

Miedzna, den 19. Januar 1945.

Betr.: Häftlinge aus dem KL.Auschwitz.

An den
Herrn Ortspolizeiverwalter
in C w i k l i t z .

Im Bereich des Gendarmerie Postens M i e d z n a sind auf dem Transport von Auschwitz 39 Häftlinge verstorben. Darunter waren 10 männliche und 29 weibl. Personen. Nur 25 davon hatten eine Nummer, bei den Übrigen konnte kein Kennzeichen festgestellt werden. Folgende Kennnummern wurden festgestellt:

B4200, 4292, B6143, A6737, 9699, 10989, B8927, 15243, 15244, 27603, 27779, 13221, 27645, 76396, 80816, 82716, 83910, A9974, 80031, 81204, 156775, 135285, P 191700, 195335, 175262.

W. K.
Hptw. d. Gend. d. Res.

Wpt. d. G. No. 3.11. 1946. r.
L. d. 1836/PW/46

44

מיג'נה, 19 בינואר 1945
הנדון: אסירי מחנה הריכוז אושוויץ
אל מפקד המשטרה המקומית ב-Cwiklitz.
באזור תחנת הז'נדרמריה ב-Miedzna נפטרו 39 אסירים בטרנספורט מאושוויץ, כולל 10 גברים ו-29 נשים. ל-25 מהם היה מספר אסיר, לאחרים לא נותר סימון מזהה.
אלו המספרים שנמצאו: ...

הנצחה

כבר ב-2 בספטמבר 1945 נערך במקום טכס זיכרון בהשתתפות רבים מתושבי הכפר והסביבה. ביוזמת ועד לזכר הקורבנות שהוקדם עוד קודם לכן, הוקמה מצבה על הקבר והוצבו צלב ולוח זיכרון מעץ. על מצבת האבן נכתב- **"קבר אחים ל-42 קורבנות שנדונו למות בתוך גבולות הכפר Miedźna, ב-18 בינואר 1945, על ידי הנאצים, במהלך הפינוי של מחנה הריכוז אושוויץ. שאדמת פולין תהיה קלה עליהם".** תלמידי בית הספר היסודי המקומי מטפלים באתר.

חמלה והצלה

לא רק ברוטאליות ואכזריות שררו באזור. תוך מעבר האסירים באזור הכפר מיג'נה, כמה מהם ברחו ומצאו מקלט אצל תושבים מקומיים. את הבורחים הסתירו, בין היתר: Antoni Szmajduch, Anna Dolina, Jan Skowron, Bronisława Sosna, Maria Tomaszczyk. אצל Jan Skowron הסתתרה, אסירה בשנות ה-20 לחייה, רוסיה, שנפצעה בראשה מירי¹⁹, עד לבוא הצבא האדום.

מחקר הקורבנות

על פי עדויות התושבים המקומיים טמונים בקבר האחים 42 קורבנות, 26 נשים ו-16 גברים, בעוד המברק הגרמני נוקב ב-29 נשים ו-10 גברים. גם לפי בדיקת מספרי האסיר שצוינו נקברו במקום מעל 10 גברים.

הדיווח מאפשר לנסות ולאתר את זהותם של 25 מהקורבנות. לא ידוע האם הרישום מבוסס על קעקוע בזרועם או על בסיס מדי האסיר אותם לבשו הקורבנות. במקרה המבוסס על קעקוע מדובר ברישום מדויק; במקרה שמדובר במידע ממדי האסיר הרי שיתכן שאין התאמה בין המספר לאדם. במחקר עלה שחלק מהמספרים שנרשמו שיכים לאסירי המחנה ששרדו את צעדת המוות.

בדיקת מספרים אלה מעלה שרוב האסירים שנקברו במקום היו יהודים שהגיעו ממדינות שונות באירופה- מפולין, מהונגריה מציכוסלובקיה ומהולנד. בקרב האנשים בעלי אזרחות פולנית היו אזרחים, שגורשו במהלך המרד הפולני ואחריו (אוגוסט 1944). בקבר האחים טמונים לפחות 16 יהודים ו-4 פולנים. מבין היהודים ניתן לזהות שלושה גברים בשמם. מבין הפולנים זוהו בשם אישה וגבר. אסיר נוסף זוהה בשמו, אולם לא ניתן לקבוע את מוצאו. בנוסף קבורים בקבר האחים 5 אסירי אושוויץ שמספר האסיר שלהם ידוע ועוד 17 קורבנות עליהם אין כל פרט מזהה.

המידע אודות קורבנות קבר האחים :

מספר האסיר במברק	מאפייני הקורבן	הערות
B4200 או B4300	גבר יהודי. הגיע לאושוויץ ב-4/8/44 ממחנה העבודה באוסטרוביץ	
4292	גבר פולני שהגיע מוארשה ב-22/9/40 או אישה יהודה מסלובקיה שהגיעה לאושוויץ ב-3/4/42	
B6143	והל שנדור (Wohl Sandor), נער יהודי בן 16 מהונגריה. נולד ב-12/5/28. הגיע לאושוויץ, באוגוסט 44, כנראה ממחנה המעצר ב-Kistsarcsa, הונגריה. באושוויץ היה במחנה המשנה ב-Trzebinia.	
A6737	אישה יהודיה מהונגריה. הגיעה לאושוויץ ב-31/5/44.	
B8927	גבר יהודי. הגיע לאושוויץ מהגטו בלודז' ב-2/9/44.	
9699		
A9974	גבר יהודי מהונגריה. הגיע לאושוויץ ב-30/5/44.	אסיר מספר A-9974, פרנקל משה (Frankel Moses) שרד את המלחמה
10989	הרשזון קוגן ישראל (Hershson Kogen Israel), יהודי בן 55 נולד ב-20/8/1890 בלובלין. מקצוע- מלצר. הגיע לאושוויץ ב-14/3/41.	
13221	גבר שהגיע מכלא פויאק בוארשה ב-6/4/41 או אישה שהגיע לאושוויץ ב-31/7/42	
15243	אישה יהודיה שהגיעה, ב-5/8/42, בטרנספורט מס' 14 מ-Pithiviers, צרפת, או אישה שהגיע מ-Blizyn תת מחנה של מאידנק ביולי 44.	
15244	אישה יהודיה שהגיעה, ב-5/8/42, בטרנספורט מס' 14 מ-Pithiviers, צרפת או אישה שהגיע מ-Blizyn תת מחנה של מאידנק ביולי 44.	
27603	ככל הנראה גבר יהודי מצרפת. הגיעו מדרנאסי ב-27/3/42.	
27645	גבר יהודי מצרפת או אישה יהודיה מהונגריה	
27779	אישה שהגיע בטרנספורט של 2 נשים ו-2 גברים מקטוביץ. הגיעה לאושוויץ ב-19/12/42 ונרשמה במחנה ב-23/12/42 או גבר יהודי מצרפת או אישה יהודיה מהונגריה	
76396	גבר יהודי שהגיע בטרנספורט של גברים, נשים וילדים מהגטו ב-Zichenau ב-19/11/42 או אישה יהודיה שהגיעה לאושוויץ בסוף מרץ-תחילת אפריל 44.	
80031	אישה יהודיה מהונגריה. הגיעה לאושוויץ במאי 44.	
80816	גייזר צויל (Giser Zeiwe), בן 33 מפולין. נולד ב-1/12/1912. הגיע לאושוויץ ב-8/12/42 מהגטו בגרודנו.	יחד עימו הגיע במשלוח, כנראה קרוב משפחתו- Giser Tewel, יליד 5/4/12. מספר אסיר 80860
81204	ככל הנראה אישה יהודיה מיוגוסלביה	Tuthaj Johann, אסיר מספר 81204, נולד ב-23/10/1897, שרד את צעדות המוות והגיע למחנה מטהאוזן

מספר האסיר במברק	מאפייני הקורבן	הערות
82716	אישה פולניה שהגיעה לאושוויץ ביולי 44 או גבר פולני מזאמושץ שהגיע לאושוויץ ב-13/12/42, כחלק מהתוכנית לגירמון אזור זאמושץ	
83910	קרוק בלבינה (Kruk Balbina), פולניה בת 53. נולדה בשנת 1882. הגיעה לאושוויץ באוגוסט 44 מורשה לאחר המרד הפולני	
135285	יוזף ינקובסקי (Josef Jankowski). גבר פולני. הגיע לאושוויץ במשלוח מהגסטאפו בלודז' ב-3/8/43.	
156775	גבר בשם ווגל (Vogel). הגיע לאושוויץ מאזור שלזיה (Silesia).	
175262	גבר יהודי. הגיע לאושוויץ ב-24/3/44.	
P191700	גבר פולני. הגיע לאושוויץ באוגוסט 44 מורשה לאחר המרד הפולני (באותו משלוח עם Kruk Balbina (83910).	
195335	גבר יהודי מהולנד. הגיע לאושוויץ במשלוח מהאג ב-5/9/44 (באותו משלוח הגיעו למחנה גם אנה פרנק ובני משפחתה).	

²⁰טקס חשיפת המצבה החדשה

ב-21 ביולי 2013 התקיים בבית הקברות במיג'נה טקס הסרת הלוט מעל המצבה החדשה. חברת "בזק" גויסה, על ידי יקי גנץ, לפרויקט ההנצחה והיא שתרמה להקמת המצבה החדשה ולארגון הטקס. את המצבה תכנן האדריכל מארק צ'וצ'ולה.

בטקס השתתפו נציגים רשמיים של המחוז, נבחרי הכפר ותושביו ושלוש משלחות מישראל- משלחת "בזק", משלחת סמינר אושוויץ ומשלחת תלמידי בית הספר בן גוריון בפתח תקווה. הטקס התנהל בשפה העברית והפולנית, ובמהלכו נחשפה המצבה החדשה, הוצגו סיפור צעדות המוות והמידע על הקורבנות, נישאו דברי תפילה ונאומים, הונחו זרים והודלקו נרות זיכרון. בסיום הטקס חלפו הנוכחים על פני המצבה החדשה.

²⁰ צילומי הטקס על ידי בני מרום וגיל פארן

פרקי תפילה. הרב יהושע אליס, הרב הראשי של יהודי קטוביץ והאב הנריק קפקא, הכומר של מיגינה.

קדיש- אשר אביטון, חבר משלחת "בזק" לפולין. אל מלא רחמים- יקי גנץ.

על קורבנות צעדת המוות- גיל פארן

Andrzej Strzelecki- המוות- צעדות

מתוך דברי רן גוראון, המשנה למנכ"ל "בזק":

"...ניצב אני בבית קברות נוצרי ובמסגרת פרויקט ישראל-פולני ויהודי-נוצרי חולק כבוד אחרון לאנשים שחלקם היו עד היום מספר ולא שם. מעשה מסוג זה מכונה, "חסד של אמת". ביטוי המציין מעשה טוב הנובע מהרצון האמיתי של האדם לפעול למען הזולת ללא צפייה לתמורה כלשהי..."

האנשים הטמונים במקום זה, יהודים, פולנים ואחרים היו אנשים כמוני וכמוכם. הם רצו לחיות חיים שלווים וטובים יחד עם בני משפחתם וחבריהם. נסיבות מרות הביאו אותם לסיים את חייהם כאן על לא עוול בכפם ובסבל בל יתואר. הפעילות המבורכת והמשותפת שלנו היום להנצחת שמם היא אולי התשובה הטובה ביותר, התשובה האחרונה לאלה שרצחו אותם בגלל מוצאם..."

אנו גאים בכך שניתנה לנו הזכות להעניק שמות לבודדים, שניתנה לנו הזכות לתרום ולו במעט למפעל הנצחת השואה..."

מתוך דברי Magdalena Szturc, בשם מושל מחוז שלזיה:

"... אנחנו עומדים במקום החשוב מאוד, אשר, באופן מאוד יוצא דופן, מזכיר לנו את הדפים האפלים ביותר בהיסטוריה של המאה העשרים. אנו עומדים במקום, שהוא ההוכחה שגם בימים נוראים, כמו מלחמת העולם השנייה, אנשים לא איבדו את אנושיותם ואצילותם. תושבי Miedźna הוכיחו בצורה הטובה ביותר לא רק את האומץ שלהם, אלא גם כבוד לבני אדם אחרים ללא קשר ללאום, למקורם ולדתם. הם טיפלו בקבר הזה בדאגה כמו שאנו דואגים לקברי הקרובים לנו ביותר. הם יצרו מקום, שהודות לו אנחנו יכולים לזכור את אלו שבמהלך מלחמת העולם השנייה, איבדו משהו יקר מפז - את חייהם."

מתוך דברי Bogdan Tarnowski ראש מועצת מיג'נה

"טקס הסרת הלוט מהמצבה החדשה, שנערך היום לכבוד קורבנות צעדת המוות מהווה הזדמנות לזכור את האסון הנורא של האסירים במחנה הריכוז הגרמני אושוויץ, אשר בינואר 1945 נאלצו, ע"י אנשי אס. אס, לצעוד למרחק של מעל 60 ק"מ במסלול מאושוויץ לוולודיסלאב שלונסקי. בשנה הזו החורף היה מושלג וקר בצורה יוצאת דופן. האסירים, מתו בגלל מחלות, קור, רעב ותשישות.

"מי ייתן ואדמה פולנית תהיה קלה להם"- אלה היו המילים האחרונות של הכיתוב על המצבה שעל קבר אסירי אושוויץ בבית קברות זה, אותה הקימה הקהילה שלנו לפני שנים רבות...

בימים אלה אנחנו עדיין אחראים על שימור ומורשת זיכרונות ההיסטוריה הדרמטית של מלחמת עולם השנייה- המלחמה עקובת הדם בתולדות האנושות, שהייתה תקופת רוע, עוני, רעב, השפלה, מוות ובעיקר של עבדות האדם. הזוועות של התקופה ההיא חצו את גבולות הדמיון האנושי. הייתה זו תקופת של אקציות ומעצרי רחוב, תנורי המשרפות ותאי הגזים. בשימור הזיכרון של הזמנים הבלתי אנושיים ההם אנו כל הזמן לומדים להבדיל בין הטוב והרע. ורק בנו תלוי באיזה עולם נחיה..."

מתוך דברי Andrzej Kacorzyc - סגן מנהל מוזיאון אושוויץ

"...לפני שנה היה לי הכבוד להשתתף בטקס הסרת לוט למצבה בבית הקברות ב-Brzezice. היום, טכס דומה מתרחש ב-Miedźna. אני נרגש מאוד מאופן ההכנה ומסירות המעורבים בשני האירועים. אני רוצה לברך את מארגני האירועים. תודות להם הופך מסלול של כאב, סבל ומוות למסלול של הנצחה, סולידריות ופיוס."

מתוך דברי אבנר שלו, יושב ראש יד ושם. קראה שני לוריא:

"בנימין פונדן (נרצח בבירקנאו ב- 2 באוקטובר 1944) משורר ופילוסוף יהודי, יליד רומניה, היגר לצרפת ובה גדל. לאחר הכיבוש הנאצי, ולנוכח הרדיפות הגוברות נגד היהודים בצרפת, ביטא את רגשותיו בכתובה לירית. וכך כתב בשירו הנודע "אקסודוס- על נהרות בבל":

יום יבוא, בלי ספק, הצמאון ירוה,
נהיה מעבר לזכרון,
המנות יסים את עבודות השנאה,
אני אהיה זר סרפדים לרגליכם,
אז דעו, היו לי פנים
כמוכם. פה שהתפלל, כמוכם...
זכרו רק כי הייתי חף מפשע
וכי, כמוכם, בני תמותה של יום זה,
גם לי, היו פנים של
זעם ורחמים ושמחה,
פשוט מאד, פנים של בן אדם!

...מאז שנוסד יד ושם הוא רואה כשליחות מרכזית

את מימושה של החובה המוסרית של העם היהודי ושל האנושות כולה: לאסוף את שמות הנרצחים בשואה, וככל שניתן, אף את סיפורי חייהם...

המצבה החדשה שמולה אתם ניצבים במיג'נה, עליה חקוקים שמותיהם של 42 נספים מצעדות המוות שיצאו מאושוויץ-בירקנאו, ממחישה ומסמלת את שליחותנו. אל מול מטרת הנאצים לאבד את זכר מיליוני היהודים, עומדת מחויבותנו להתחקות, בעזרת דפי עד, מסמכים ארכיוניים, עדויות ניצולים וספרי הקהילות, אחר שמותיהם ותולדותיהם של הנרצחים.

אל אתר הקבורה במיג'נה הובאו גופותיהם של קרבנות צעדת המוות שיצאה מאושוויץ, מבירקנאו וממחנות הבת. רוב הקרבנות היו אסירים מותשים וחולים שהספיקו לצעוד קילומטרים ספורים עד שקרסו או נורו בברוטאליות ע"י הגרמנים.

נציין לשבח תושבים ממיג'נה אשר הסתירו אסירים שברחו מצעדת המוות. נזכור לטובה את בני המקום שהקימו את המצבה הראשונה ב-1945, ואת תלמידי ביה"ס המטפלים בה במהלך השנים."

מקורות

Strzelecki, Andrzej. 'Marsz Śmierci'. Przewodnik po trasie Oświęcim-Wodzisław Śląski"/"Der Todesmarsch, Czech, Danuta. **Auschwitz Chronicle: 1939-1945.**

בורנשטיין, יצחק מנדל. **B-94 כל עוד רוחי בי.**

בלטמן, דניאל. **צעדות המוות, 1945-1944.**

נתוני הקורבנות באתר מוזיאון אושוויץ ובמאגר המידע של ה-ITS

נתוני מאגר שמות קורבנות השואה ביד ושם.

